

PRIJEDLOG ZAKONA O KONAČNOSTI NAMIRE U PLATNIM SUSTAVIMA I SUSTAVIMA ZA NAMIRU FINANCIJSKIH INSTRUMENTATA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata (dalje u tekstu: ovaj Zakon) sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 41/01- pročišćeni tekst i 55/01- ispravak).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU ZAKONOM TE POSLEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

a) Ocjena stanja i osnovna pitanja koja se trebaju urediti ovim Zakonom

Ovaj Zakon uređuje područje koje do sada nije bilo uređeno posebnim zakonom u Republici Hrvatskoj. Njegovim donošenjem u zakonodavni okvir Republike Hrvatske transponira se Direktiva 98/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 1998. o konačnom obračunu u sustavima za obračunavanje plaćanja i vrijednosnica (Službeni list Europske unije, L 166, 11/06/1998).

Time se ispunjava dio obveza koje je Republika Hrvatska, kao kandidat za članstvo u Europskoj uniji, preuzela glede usklađivanja svojeg zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije.

Navedena Direktiva primjenjuje se na platne sustave i sustave za namiru financijskih instrumenata, na sve sudionike u tim sustavima i na sve instrumente osiguranja pribavljene u vezi sa sudjelovanjem u tim sustavima ili pribavljene u provođenju zadataka središnjih banaka država članica Europske unije i Europske središnje banke.

Ovim Zakonom uređuje se:

- konačnost namire u sustavima za namiru naloga za prijenos,
- posljedice koje će pokretanje postupka zbog insolventnosti nad sudionikom imati na njegova prava i obveze u vezi sa sudjelovanjem u sustavu, i
- prava primatelja instrumenta osiguranja u slučaju postupka zbog insolventnosti nad davateljem instrumenta osiguranja.

Konačnost namire naloga za prijenos podrazumijeva da je nalog za prijenos bezuvjetno i neopozivo proveden i da njegovo izvršenje nije moguće pobijati, odnosno poništavati. U sustavima za namiru naloga za prijenos pojam konačnosti iznimno je značajan budući da je, zbog sustavne važnosti takvih sustava za gospodarstvo, nužno da provedeni nalog, pod određenim pretpostavkama, bude neopoziv i nepobojan.

Postupak zbog insolventnosti nad sudionikom je stečaj ili druga mjera predviđena zakonom koja za posljedicu ima privremenu ili trajnu obustavu ili ograničenje plaćanja ili prijenosa financijskih instrumenata.

Ovaj Zakon definira trenutak otvaranja postupka zbog insolventnosti nad sudionikom sustava kao trenutak donošenja relevantne odluke suda ili drugog nadležnog tijela i od tada počinju teći pravne posljedice te odluke, odnosno odluka nema retroaktivni učinak.

Budući da je zbog prirode sustava za namiru naloga za prijenos nemoguće obavljati povrat obrade provedenih nalog za prijenos do neke točke u prošlosti, ovaj Zakon propisuje da su pravno valjani i obvezujući za treće osobe oni nalozi za prijenos koji su prihvaćeni u sustav prije otvaranja postupka zbog insolventnosti, a iznimno i nakon trenutka otvaranja postupka zbog insolventnosti ako upravitelj sustava može dokazati da nije znao niti morao znati za otvaranje tog postupka.

Ovim Zakonom želi se:

- isključiti pojava pravnih rizika kojima su izloženi platni sustavi i sustavi za namiru vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata, uključujući sustavne rizike. Pravni rizici u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata nastali bi u slučaju otvaranja postupka zbog kojih se mogu pobijati pravne radnje poduzete u tom sustavu. Sustavni rizik u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata jest rizik da nemogućnost jednog sudionika da ispunjava svoje obveze, ili poremećaj u samom sustavu, može rezultirati nemogućnošću drugih sudionika sustava ili financijskih institucija u drugim dijelovima financijskog sustava da ispunjavaju svoje obveze na vrijeme. Takav poremećaj može izazvati šire probleme likvidnosti i kreditne probleme te rezultirati narušavanjem stabilnosti sustava i/ili financijskog tržišta,
- zaštititi domaći sustav od primjene inozemnih propisa o nesolventnosti nad sudionikom sustava koji je iz druge države, te
- unaprijediti pravnu valjanost danih instrumenata osiguranja.

Postojeći sustavi u Republici Hrvatskoj na koje će se ovaj Zakon primjenjivati su: Hrvatski sustav velikih plaćanja, Nacionalni klirinški sustav i Sustav prijetoja i namire Središnje depozitarne agencije.

Nadležna tijela su Hrvatska narodna banka, za platne sustave i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, za sustave za namiru financijskih instrumenata. Nadležna tijela vode evidenciju sustava, te ih objavljuju na svojim internetskim stranicama.

b) Posljedice koje će proisteci donošenjem ovoga Zakona

Donošenje ovoga Zakona otklonit će rizik u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata koji bi mogao nastati u slučaju otvaranja postupka zbog insolventnosti nad sudionikom sustava. Budući da navedeni sustavi čine financijsku okosnicu gospodarskog sustava, nestat će i rizik koji se iz sustava mogao proširiti na cijelo gospodarstvo.

Donošenjem ovoga Zakona ujedno će se izvršiti dio preuzetih obveza glede usklađivanja pregovaračkog poglavlja 9. Financijske usluge s pravnom stečevinom Europske unije.

III. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVEDBU OVOGA ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati sredstva u državnom proračunu.

IV. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Temeljem članka 161. stavka 1. Poslovnika Hrvatskog sabora, po hitnom postupku donose se zakoni koji se usklađuju s propisima Europske unije ako to zatraži predlagatelj.

Predlaže se donošenje ovoga Zakona po hitnom postupku budući da se istim nastavlja daljnje usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O KONAČNOSTI NAMIRE U PLATNIM SUSTAVIMA I SUSTAVIMA ZA NAMIRU FINANCIJSKIH INSTRUMENTATA

I. OPĆE ODREDBE

Predmet i primjena Zakona

Članak 1.

(1) Ovim Zakonom uređuje se konačnost namire u sustavima za namiru naloga za prijenos i posljedice postupaka zbog insolventnosti nad sudionikom u sustavu na prava i obveze koje proizlaze iz sudjelovanja ili su u vezi sa sudjelovanjem sudionika u sustavu, te prava primatelja instrumenta osiguranja u slučaju postupka zbog insolventnosti nad davateljem instrumenta osiguranja.

(2) Ovaj Zakon primjenjuje se na sve sustave koji udovoljavaju uvjetima utvrđenima člankom 2. ovoga Zakona, na sve sudionike u tim sustavima i na sve instrumente osiguranja pribavljene u vezi sa sudjelovanjem u tim sustavima ili u vezi s djelovanjem Hrvatske narodne banke u funkciji središnje banke.

(3) Ovaj Zakon primjenjuje se i na sve instrumente osiguranja pribavljene u vezi s djelovanjem Europske središnje banke ili središnjih banaka država članica u funkciji središnjih banaka.

(4) Državama članicama, u smislu ovoga Zakona, smatraju se države članice Europske unije i države potpisnice Ugovora o Europskome gospodarskom prostoru.

Sustavi i nadležnost

Članak 2.

(1) Sustav, u smislu ovoga Zakona, jest sustav koji udovoljava sljedećim uvjetima:

1. ima najmanje tri sudionika, ne uključujući agenta za namiru, središnju protustranku, klirinšku organizaciju ili posrednog sudionika,
2. ima zajednička pravila i standardizirane postupke za izvršavanje naloga za prijenos,
3. pravilima rada sustava utvrđeni su trenutak prihvata i trenutak neopozivosti naloga za prijenos ,
4. osnovan je zakonom ili propisom donesenim na temelju zakona ili posluje na temelju odobrenja za rad koje je izdalo nadležno tijelo prema posebnom zakonu, a na osnovi pismenog sporazuma sudionika od kojih barem jedan sudionik ima sjedište u Republici Hrvatskoj.

(2) U sustavu iz stavka 1. ovoga članka posluje se s financijskim instrumentima odnosno u kunama ili, ako posebnim zakonom nije drugačije propisano, u eurima ili drugoj valuti ili u više valuta koje se u sustavu preračunavaju jedna u drugu.

(3) Ako se radi o sustavu iz članka 4. stavka 2. ovoga Zakona, za donošenje odluke o tome udovoljava li taj sustav uvjetima iz stavka 1. ovoga članka nadležna je Hrvatska narodna banka, koja odluku donosi po službenoj dužnosti te je objavljuje u Narodnim novinama.

(4) Ako se radi o sustavu iz članka 4. stavka 3. ovoga Zakona, za donošenje odluke o tome udovoljava li taj sustav uvjetima iz stavka 1. ovoga članka nadležna je Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, koja odluku donosi u skladu sa zakonom koji uređuje tržište kapitala te je objavljuje u Narodnim novinama.

(5) Upravitelj sustava dužan je bez odgađanja izvijestiti nadležno tijelo iz stavka 3. odnosno stavka 4. ovoga članka o svakoj promjeni sudionika i mogućega posrednog sudionika u sustavu.

(6) Posredni sudionici su institucije iz članka 3. stavka 2. točke 1., 2. i 8. ovoga Zakona koje su u ugovornom odnosu s institucijom iz članka 3. stavka 2. ovoga Zakona koja sudjeluje u sustavu iz članka 4. stavka 2. ovoga Zakona, a koja omogućava posrednom sudioniku provođenje naloga za prijenos preko sustava.

Sudionici u sustavu

Članak 3.

(1) U smislu ovoga Zakona sudionici u sustavu jesu institucije, agenti za namiru, središnje protustranke i klirinške organizacije. Jedan sudionik može u sustavu djelovati u svojstvu središnje protustranke, agenta za namiru ili klirinške organizacije ili može obavljati neke ili sve te funkcije.

(2) Institucije jesu slijedeći subjekti koji sudjeluju u sustavu i koji su odgovorni za ispunjenje financijskih obveza koje proizlaze iz naloga za prijenos u tom sustavu:

1. kreditne institucije sa sjedištem u Republici Hrvatskoj u smislu zakona koji uređuje kreditne institucije,
2. kreditne institucije iz države članice ili iz treće države u smislu zakona koji uređuje kreditne institucije,
3. podružnice stranih kreditnih institucija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj,
4. investicijska društva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj u smislu zakona koji uređuje tržište kapitala,
5. investicijska društva sa sjedištem izvan Republike Hrvatske u smislu zakona koji uređuje tržište kapitala,
6. tijela javne vlasti Republike Hrvatske i pravne osobe za čije obveze po zakonu jamči Republika Hrvatska; pod tijelima javne vlasti u smislu ovoga Zakona podrazumijevaju se državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima i druge osobe na koje su prenesene javne ovlasti,
7. tijela javne vlasti države članice i subjekti za čije obveze jamči država članica,
8. institucije iz članka 2. Direktive 2006/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006. koja se odnosi na osnivanje i poslovanje kreditnih institucija.

(3) Investicijskim društvima u smislu stavka 2. točke 4. i 5. ovoga članka smatraju se samo ona društva na koja se primjenjuje zakon koji uređuje tržište kapitala.

(4) Središnje protustranke jesu subjekti koji posreduju između institucija u sustavu i koji djeluju u svojstvu jedine ugovorne strane u odnosu na te institucije vezano uz njihove naloge za prijenos.

(5) Agenti za namiru jesu subjekti koji institucijama i/ili središnjim protustrankama koje sudjeluju u sustavu, otvaraju račune za namiru preko kojih se izvršavaju nalozi za prijenos unutar sustava i, ovisno o slučaju, odobravaju kredit tim sudionicima u svrhu namire. Račun za namiru označava račun kod središnje banke, agenta za namiru ili središnje protustranke, koji se koristi za evidenciju novčanih sredstava i financijskih instrumenata te za namiru transakcija između sudionika u sustavu.

(6) Klirinške organizacije jesu subjekti odgovorni za izračunavanje neto pozicija institucija te središnje protustranke i agenta za namiru ako sudjeluju u sustavu.

(7) Svatko s pravnim interesom može zatražiti od institucije informaciju o sustavima u kojima sudjeluje, kao i informaciju o osnovnim pravilima rada koja uređuju poslovanje tih sustava.

Nalog za prijenos

Članak 4.

(1) U smislu ovoga Zakona nalog za prijenos jest:

1. svaki nalog sudionika da se primatelju stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava evidentiranjem na računima kreditne institucije, središnje banke ili agenta za namiru, ili svaki nalog koji dovodi do preuzimanja ili podmirenja obveze plaćanja u skladu s utvrđenim pravilima rada sustava,
2. svaki nalog sudionika da se prenese financijski instrument ili pravo na financijski instrument upisom na račun u registru, ili na drugi odgovarajući način.

(2) Sustavi preko kojih se izvršavaju nalozi za prijenos iz stavka 1. točke 1. ovoga članka jesu platni sustavi.

(3) Sustavi preko kojih se izvršavaju nalozi za prijenos iz stavka 1. točke 2. ovoga članka jesu sustavi za namiru financijskih instrumenata. Preko sustava za namiru financijskih instrumenata mogu se izvršavati i nalozi za prijenos iz stavka 1. točke 1. ovoga članka.

(4) Financijskim instrumentima, u smislu ovoga Zakona, smatraju se financijski instrumenti utvrđeni zakonom koji uređuje tržište kapitala.

Prihvata i neopozivost naloga za prijenos

Članak 5.

(1) Pravilima rada svakog sustava uređuje se trenutak u kojem se nalog za prijenos, bilo da ga je zadao sudionik sustava bilo da je zadan preko treće strane, smatra prihvaćenim od strane sustava.

(2) Trenutak neopozivosti naloga za prijenos označava trenutak, propisan pravilima rada sustava, od kojega ni sudionik u sustavu ni treća strana ne mogu opozvati nalog za prijenos.

II. POSLJEDICE OTVARANJA POSTUPKA ZBOG INSOLVENTNOSTI NAD SUDIONIKOM NA PRAVA I OBVEZE U VEZI SA SUDJELOVANJEM U SUSTAVU

Postupak zbog insolventnosti i
trenutak otvaranja postupka zbog insolventnosti

Članak 6.

(1) Postupak zbog insolventnosti nad sudionikom, u smislu ovoga Zakona, jest stečaj, mjera osiguranja zabrane isplate s računa i zabrane raspolaganja financijskim instrumentima određena prema zakonu kojim se uređuje stečajni postupak te svaka druga skupna mjera predviđena zakonom Republike Hrvatske, države članice ili treće države koja je usmjerena na prestanak ili reorganizaciju sudionika, a uključuje privremenu ili trajnu obustavu ili ograničenje plaćanja ili prijenosa financijskih instrumenata.

(2) Trenutak otvaranja postupka zbog insolventnosti jest trenutak (dan, sat i minuta) donošenja relevantne odluke suda ili drugoga nadležnog tijela Republike Hrvatske, države članice ili treće države.

(3) Otvaranje postupka zbog insolventnosti nema retroaktivni učinak na prava i obveze sudionika u sustavu koje proizlaze iz njegova sudjelovanja ili su u vezi s njegovim sudjelovanjem u sustavu prije trenutka otvaranja postupka zbog insolventnosti.

Nalozi za prijenos i obračunavanje
u slučaju otvaranja postupka zbog insolventnosti

Članak 7.

(1) U slučaju otvaranja postupka zbog insolventnosti nad sudionikom nalozi za prijenos i obračunavanje valjani su i obvezujući za treće osobe ako su nalozi za prijenos prihvaćeni u sustav u skladu s pravilima rada sustava prije trenutka otvaranja postupka zbog insolventnosti.

(2) Obračunavanje jest konverzija potraživanja i obveza koje rezultiraju iz naloga za prijenos koje sudionik ili sudionici zadaju ili primaju od jednog ili više drugih sudionika u jedno neto potraživanje ili jednu neto obvezu, s posljedicom da se potražuje ili duguje samo neto iznos.

(3) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, nalozi za prijenos koji su prihvaćeni u sustav nakon trenutka otvaranja postupka zbog insolventnosti nad sudionikom i provedeni na dan otvaranja tog postupka, valjani su i obvezujući za treće osobe samo ako nakon provedbe namire upravitelj sustava može dokazati da nije znao niti morao znati za otvaranje tog postupka.

(4) Ništetnost ili pobojnost transakcija i ugovora sklopljenih prije trenutka otvaranja postupka zbog insolventnosti neće imati za posljedicu nevaljanost provedenog obračunavanja.

(5) U slučaju otvaranja postupka zbog insolventnosti nad sudionikom raspoloživa novčana sredstva ili financijski instrumenti na njegovom računu za namiru mogu se iskoristiti za ispunjenje njegovih obveza u sustavu na dan kad je postupak otvoren.

Obavještanje o otvaranju postupka zbog insolventnosti

Članak 8.

(1) Sud odnosno drugo nadležno tijelo obavještava bez odgađanja Hrvatsku narodnu banku i Hrvatsku agenciju za nadzor financijskih usluga o trenutku otvaranja postupka zbog insolventnosti nad sudionikom.

(2) Hrvatska narodna banka i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga obavijesti iz stavka 1. ovoga članka u granicama svoje nadležnosti bez odgađanja prosljeđuju upravitelju sustava na čijeg se sudionika obavijest odnosi.

(3) Hrvatska narodna banka i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga u granicama svojih nadležnosti o obavijesti iz stavka 1. ovoga članka bez odgađanja izvješćuju nadležna tijela drugih država članica.

(4) Hrvatska narodna banka i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga obavijest o otvaranju postupka zbog insolventnosti sudionika primljenu od nadležnog tijela druge države članice prosljeđuju bez odgađanja upravitelju sustava na čijeg se sudionika obavijest odnosi.

Primjena prava

Članak 9.

U slučaju otvaranja postupka zbog insolventnosti nad sudionikom u sustavu, na prava i obveze koje proizlaze iz sudjelovanja ili su u vezi sa sudjelovanjem tog sudionika u sustavu primjenjuje se pravo države mjerodavno za sustav.

III. PRAVA PRIMATELJA INSTRUMENTA OSIGURANJA

Prava primatelja instrumenta osiguranja u slučaju postupka zbog insolventnosti nad davateljem instrumenta osiguranja

Članak 10.

(1) Postupak zbog insolventnosti nad sudionikom sustava ili osobom koja je druga strana u odnosu s Hrvatskom narodnom bankom, središnjom bankom države članice ili Europskom središnjom bankom nema nikakvih posljedica na prava na instrumente osiguranja koje je sudionik pribavio u vezi s poslovanjem sustava, i prava na instrumente osiguranja koje je pribavila Hrvatska narodna banka, središnja banka države članice ili Europska središnja banka. Takvi se instrumenti osiguranja mogu koristiti u svrhu ostvarenja prava za osiguranje kojih su pribavljena.

(2) Instrumentima osiguranja, u smislu ovoga Zakona, smatraju se instrumenti osiguranja utvrđeni zakonom koji uređuje financijsko osiguranje.

Primjena prava

Članak 11.

Kad su financijski instrumenti (ili prava na financijske instrumente) dani kao instrument osiguranja sudionicima i/ili Hrvatskoj narodnoj banci, središnjoj banci države članice ili Europskoj središnjoj banci, a njihova prava (ili prava bilo kojih drugih osoba koje poduzimaju radnje za njihov račun) na financijske instrumente valjano su upisana u registru, na računu ili u središnjem depozitoriju koji se nalazi u državi članici, na prava tih subjekata primjenjuje se pravo države članice u kojoj se nalazi registar, račun ili središnji depozitorij.

IV. OBVEZE NADLEŽNIH TIJELA REPUBLIKE HRVATSKE

Evidencija sustava

Članak 12.

(1) Nadležna tijela iz članka 2. stavka 3. i 4. ovoga Zakona vode evidenciju sustava na koje se primjenjuju odredbe ovoga Zakona te ih objavljuju na svojim internetskim stranicama.

(2) Evidencija sustava sadrži barem sljedeće podatke:

1. naziv sustava,
2. tvrtku i sjedište upravitelja sustava,
3. popis sudionika sustava.

Obavješćavanje Europske komisije

Članak 13.

(1) Hrvatska narodna banka obavješćava Europsku komisiju o svojoj nadležnosti iz članka 2. stavka 3. ovoga Zakona i o platnim sustavima na koje se primjenjuju odredbe ovoga Zakona.

(2) Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga obavješćava Europsku komisiju o svojoj nadležnosti iz članka 2. stavka 4. ovoga Zakona i o sustavima za namiru financijskih instrumenata na koje se primjenjuju odredbe ovoga Zakona.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 14.**

Od dana prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju prestaje važiti odredba članka 3. stavka 2. točke 3. ovoga Zakona.

Stupanje na snagu

Članak 15.

Ovaj Zakon objavit će se u Narodnim novinama, a stupa na snagu 1. siječnja 2009. osim odredbi članka 1. stavka 3., članka 3. stavka 2. točke 2., 7. i 8., članka 8. stavka 3. i 4. i članka 13. ovoga Zakona, koje stupaju na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovim člankom opisan je predmet ovoga Zakona i područje njegove primjene.

Ovaj Zakon uređuje konačnost namire u sustavima za namiru naloga za prijenos te koje će posljedice pokretanje postupka zbog insolventnosti nad sudionikom u sustavu imati na njegova prava i obveze u sustavu i na prava i obveze primatelja, od njega danih, instrumenata osiguranja.

Iako Direktiva ne daje definiciju same konačnosti namire naloga za prijenos, pod njom se podrazumijeva da je nalog za prijenos bezuvjetno i neopozivo proveden i da njegovo izvršenje nije moguće pobijati, odnosno poništavati. U sustavima za namiru naloga za prijenos pojam konačnosti iznimno je značajan jer je, zbog sustavne važnosti takvih sustava za gospodarstvo, nužno da provedeni nalog, pod određenim pretpostavkama, bude neopoziv i nepobojan.

Sudionici sustava pobrojani su u članku 3., nalozi za prijenos i sustavi za namiru naloga za prijenos utvrđeni su u članku 4., a instrumenti osiguranja definirani su člankom 10. stavkom 2. ovoga Zakona.

Ovaj Zakon se primjenjuje na sustave koji udovoljavaju uvjetima iz članka 2., na sudionike u sustavu i na instrumente osiguranja. Instrumenti osiguranja mogu biti dani u svezi s djelovanjem sustava ili u vezi sa zadacima središnjih banaka. U stavku 2. navedena je samo Hrvatska narodna banka, a u stavku 3. središnje banke država članica i Europska središnja banka, kako bi se stavak 3. mogao primjenjivati od ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije.

U stavku 4. ovoga članka definiraju se države članice, pa se kaže da su to države članice Europske unije i države potpisnice Ugovora o Europskome gospodarskom prostoru – Norveška, Island i Lihtenštajn.

Uz članak 2.

U stavcima 1. i 2. ovoga članka navode se uvjeti koje mora zadovoljavati sustav da bi se na njega primjenjivale odredbe ovoga Zakona.

U stavcima 3. i 4. ovoga članka navode se tijela nadležna za donošenje odluke da se na pojedine sustave primjenjuje ovaj Zakon. Tijelo nadležno za platne sustave jest Hrvatska narodna banka, a za sustave za namiru financijskih instrumenata Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. Odluke se objavljuju u Narodnim novinama.

Upravitelju sustava dana je obveza izvješćivanja nadležnih tijela o svakoj promjeni sudionika i posrednog sudionika sustava koji se definira u stavku 6.

Uz članak 3.

Ovaj članak navodi moguće sudionike sustava. Sudionici sustava na koji se primjenjuje ovaj Zakon jesu institucije, agenti za namiru (definirani u stavku 5. ovoga članka), središnje protustranke (definirane u stavku 4. ovoga članka) i klirinške organizacije (definirane u stavku 6. ovoga članka). Institucije su navedene u točkama stavka 2. ovoga članka, tako da pojedine točke imaju primjenu od dana primjene ovoga Zakona (točke 1., 3., 4., 5. i 6.), a ostale nakon prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Odredba stavka 7. propisuje pravo svakog s pravnim interesom da od institucije zatraži informacije o sustavu u kojem sudjeluje te o osnovnim pravilima rada tog sustava, što uključuje i pravo nadležnih tijela na saznanje o sudjelovanju institucija, koje ta tijela nadziru, u stranim sustavima, odnosno sustavima koji nisu osnovani po zakonu Republike Hrvatske već po zakonima drugih država.

Uz članak 4.

Ovaj članak utvrđuje nalog za prijenos i sustave za namiru naloga za prijenos. Tako nalog za prijenos može biti nalog za prijenos novčanih sredstava (stavak 1. točka 1.), a sustavi u kojima se oni namiruju – platni sustavi (stavak 2.), te nalog za prijenos financijskih instrumenata (stavak 1. točka 2.), a sustav u kojem se oni namiruju – sustav za namiru financijskih instrumenata (stavak 3.).

Financijskim instrumentima prema ovom Zakonu smatraju se financijski instrumenti kako su utvrđeni u članku 3. stavku 1. točki 2. Zakona o tržištu kapitala.

Uz članak 5.

Ovim člankom traži se da pravila rada svakog sustava koji odgovara uvjetima iz članka 2. ovoga Zakona moraju propisivati trenutak prihvata i trenutak neopozivosti naloga za prijenos. Propisivanjem trenutka prihvata nalog za prijenos dobiva pravnu snagu, u skladu s člankom 7. ovoga Zakona. Propisivanje trenutka neopozivosti pretpostavka je konačnosti naloga za prijenos.

Uz članke 6. i 7.

Članak 6. određuje postupak zbog insolventnosti nad sudionikom sustava prema ovom Zakonu, koji za posljedicu ima privremenu ili trajnu obustavu ili ograničenje plaćanja ili prijenosa financijskih instrumenata tog sudionika u sustavu.

Članak 6. definira i trenutak otvaranja postupka zbog insolventnosti kao trenutak (dan, sat i minutu) donošenja relevantne odluke suda ili drugoga nadležnog tijela (stavak 2.) i od tada počinju teći pravne posljedice te odluke, odnosno odluka nema retroaktivni učinak (stavak 3.).

To su dvije ključne izmjene koje Zakon donosi u pravni poredak Republike Hrvatske. Budući da je zbog prirode sustava za namiru naloga za prijenos nemoguće obavljati povrat obrade provedenih naloga za prijenos do neke točke u prošlosti, Europska unija donijela je Direktivu kako bi se sustav zaštitio od navedenoga pravnog rizika, čija posljedica može biti sustavni rizik, pa se propisuje da su nalozi za prijenos prihvaćeni u sustav prije otvaranja postupka zbog insolventnosti pravno valjani i obvezujući za treće osobe. Valjani su i obvezujući za treće osobe i oni nalozi za prijenos koji su prihvaćeni u sustav nakon trenutka otvaranja postupka zbog insolventnosti, samo ako upravitelj sustava može dokazati da nije znao niti morao znati za otvaranje tog postupka. Odnosno, nijedan zakon, odredba, pravilo ili običaj o opozivu ugovora i transakcija koji su sklopljeni prije trenutka otvaranja postupka zbog insolventnosti ne mogu dovesti do nevaljanosti provedenog obračunavanja naloga za prijenos u sustavu za namiru naloga za prijenos.

Direktiva daje mogućnost državi članici da u svojem propisu kojim uvodi odredbe Direktive u svoj pravni poredak predvidi mogućnost da je unatoč obustavi ili ograničenju provođenja naloga za prijenos koji su posljedica odluke suda, odnosno drugoga nadležnog tijela o otvaranju postupka zbog insolventnosti nad sudionikom sustava, moguće koristiti se raspoloživim novčanim sredstvima i financijskim instrumentima tog sudionika sustava za ispunjenje njegovih obveza prema sustavu na dan kad je postupak otvoren. Republika Hrvatska je iskoristila mogućnost propisivanja te odredbe jer je odredbama o pravilima rada sustava za namiru naloga za prijenos u Republici Hrvatskoj propisana konačna namira u Hrvatskom sustavu velikih plaćanja, putem kojeg Hrvatska narodna banka vodi račune

kreditnih institucija, koja može uključivati i moguće terećenje računa za namiru sudionika nad kojim je otvoren postupak zbog insolventnosti.

Uz članak 8.

Kako bi se pravne posljedice otvaranja postupka zbog insolventnosti mogle u sustavima za namiru naloga za prijenos primjenjivati odmah, članak 8. obvezuje sud odnosno drugo nadležno tijelo da bez odgađanja obavijesti Hrvatsku narodnu banku i/ili Hrvatsku agenciju za nadzor financijskih usluga o otvaranju postupka zbog insolventnosti nad sudionikom sustava, što je nova odredba u odnosu na Stečajni zakon.

Od dana prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju obavijest o otvaranju postupka zbog insolventnosti Hrvatska narodna banka i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga primat će i od drugih država članica.

Hrvatska narodna banka i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, u skladu sa svojom nadležnosti, obavijest bez odgađanja prosljeđuju upravitelju sustava na čijeg se sudionika obavijest odnosi, a od dana prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju i nadležnim tijelima drugih država članica Europske unije.

Uz članak 9.

Ovaj članak je kolizijska norma kojom se regulira primjena prava one države članice kojim je reguliran sustav, na prava i obveze sudionika u tom sustavu nad kojim je otvoren postupak zbog insolventnosti.

Uz članak 10.

Ovim člankom osigurava se jedan od ciljeva ovoga Zakona, a to je unapređenje pravne sigurnosti danih instrumenata osiguranja. Taj je cilj pojačan Zakonom o financijskom osiguranju (Narodne novine, br. 76/07). Instrumenti osiguranja, prema ovom Zakonu, jesu instrumenti osiguranja uređeni u članku 3. stavku 2. Zakonom o financijskom osiguranju

Uz članak 11.

Članak 11. je kolizijska norma kojom se određuje da se na prava držatelja financijskih instrumenata danih kao instrument osiguranja u sustavu primjenjuje pravo one države članice u čijem su registru, na računu ili u središnjem depozitoriju upisani.

Uz članak 12.

Hrvatska narodna banka vodit će evidenciju platnih sustava na koje se primjenjuje ovaj Zakon. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga vodit će evidenciju sustava za namiru financijskih instrumenata na koje se primjenjuje ovaj Zakon. Evidencija će sadržavati podatke propisane ovim Zakonom, a objavljivat će se na internetskim stranicama.

Uz članak 13.

Ovim člankom propisuje se obveza Hrvatske narodne banke i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga da o svojoj nadležnosti za određivanje sustava na koje se primjenjuje ovaj Zakon izvijesti Europsku komisiju.

Uz članak 14.

Ovaj članak propisuje prestanak važenja odredbi ovoga Zakona od dana prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Uz članak 15.

Ovim člankom propisuje se stupanje na snagu ovoga Zakona, te navodi članke koji stupaju na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju.